

Polgármester és a roma többség

Szendrőlád polgármester asszonyát keresem. Több napja. Nem az edelényi ügyről, hanem általában a lehetséges tennivalókról kérdezem. Levélben is, megküldve számára a romaszakértők helyzetelemzéseit, javaslataikat a tennivalókra, amelyet a Párbeszéd a vidékért folyóiratban akarunk közzétenni. Ne csak a kutatók, hanem az érintettek is szóljanak meg. És ne csak a romák, hanem a velük együtt élő fehérek is. (Magyarázom: azért nem cigányt és magyart különböztetek meg, mert szerintem a romák is magyarok.) Nem lehet kitaszítani őket a nemzetből.) Szendrőládon a lakosság nagy többsége roma. A korosztály-megoszlás is cigány–nem cigány alapon történik. A 60 év feletti lakosság teljes mértékben fehér ember, a fiatalok szinte maradéktalanul cigányok. Az egész község megbántva érezte magát azért, amit a cigány asszonyok állítólagos öncsonkító eljárásáról mondtak. A fehérek éppúgy, mint a cigányok. A polgármester asszony 30 éve él itt, 22 éve önkormányzati tisztviselő, soha nem tesz különbséget fehérek és cigányok között. Nem pozitív tettetésből, hanem mert nem lehet. Ha az ember mindenki az embert keresi, egyikben ugyanúgy megtalálja a jó tulajdonságokat, mint a másikban a rosszat. Visszamaradott képességű roma gyerekek, ismerete szerint, nem fordulnak elő nagyobb számban, mint a fehér családokban. Utánanézett, olvasta, tudja. Inkább arról kellene beszélni, hogy a visszamaradott roma gyerekek felkarolása még várta magára. Míg a fehéreknél ez országos program. És a baj az, hogy a nagyon szegény családba hiába születik egy-egy kiemelkedő tehetség, szülői háttér nélkül nem érvényesül. Mondom neki: önkritikára kényszerülünk. Akik a '80-as évektől foglalkoztunk – akár kutatóként, akár társadalmi aktivistaként – a romák jövőjével. Az általam szerkesztett akadémiai kötet könyvbemutatóján, 1999-ben mondtam a hazai kutatás nagy öregjének, Kemény Istvánnak, tévedtünk, amikor azt hittük, hogy egy roma értelmiség kinevelésével létrejön az a társadalmi erő, amely a romákat részben integrálja a hazai társadalomba, részben megőrzi a roma kultúra sajátos színeit, intézményesíti azt. Pista azt válaszolta: minden középosztály így viselkedik a világon. És a kisebbség hangadói még csak be sem veszik saját kiemelkedetteiket a kis közösségek vezetésébe. Ezért nincsenek

itt a mi cigánykönyvünk bemutatóján sem – mondotta. És kérdeztem a polgármester asszonyt 2005. évi ottani látogatásunkkor: hogyan áll a munkahely-teremtés és az iskoláztatás programja. Szerintem a romaintegráció és az együttélés harmóniája csak helyi receptek kialakításával teremthető meg. Igazam van – mondja –, a vidékfejlesztés nemcsak kistérségi, hanem községi szintjén oldható fel a helyi konfliktusok. Az országos programok ritkán segítenek. De vissza is kérdez: miért nem a pozitívumokról kérdezem? Ahogy a média is csak a negatívumokra összpontosít. Kezdi sorolni a helyi akciókat, azt, hogy a községi és a kisebbségi önkormányzat milyen programot indított a fogamzástáplálás megismertetésére. Sorban jelentkeztek a fiatal cigány asszonyok, ők is szeretnének spirált használni. Tudomása szerint, a községben 70-en használják is. Az önkormányzat osztotta szét, ingyen. A településvezetésen múlik az együttműködés. Helyi fórumokat igyekeznek teremteni, ahol romák–nem romák együtt töltik az időt. Ahol érzik a másiktól: azt mi bántja, foglalkoztatja. Jól működik a tanodamozgalom, amely a tanórán kívüli foglalkoztatásnak a régi napközi otthonos rendszerben ad keretet. Említi az egyház aktivitását. Dúl Géza atyát és az egyik katolikus közösség helyi szervezője által indított Cursillo mozgalmat. Minden hétfőn kis csoportos foglalkozás. Megjelent a „Nem adom fel” Alapítvány felzárkóztató programja, akik immáron a fogyatékos cigány gyerekeket is segítik. A jövő: a fehér és a roma közösség az egyének szintjén érintkezik. Példa, az iskolán kívül, a polgárörtség. Egyértelmű volt, hogy erősíteni kell azt, amikor látták a cigánygyilkosságokat. Fő út mellett vannak, esetleg terror-támadásnak kitéve. A védelem szükségét mindenki elismerte. Nincs helyi „cigány–magyar” konfliktus. Az idősök otthonában az idős fehér emberek először csak elfogadták, most meg már szeretik a roma alkalmazottakat. A helyi óvodaprogram erősítésének eredményeként a községből ketten is jelentkeztek óvónőképésre. Az önkormányzat hozzájárul minden középiskolába jelentkező tanulási költségeihez, útiköltséget és más is térítenek. Hát ilyesmiről is kellene, hogy beszéljenek, beszéljünk. Mondom a végén: igaza van.

(G. F.)

A tanoda bükkszéki tábora, 2004

Idősök napja Szendrőládon, 2009

A kórus idősök napi fellépése